

2. Окреме провадження в цивільному процесі України : Навч. посіб. / Під ред. Р.М. Мінченко. — О. : Фенікс, 2010.
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 40-41, 42. — Ст. 492.
4. Луспенік Д.Д. Настільна книга професійного судді при розгляді цивільних справ. — Харків: Харків юридичний, 2005.
5. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства : Монографія / В.В. Комаров та ін. : За заг. ред. професора В.В. Комарова. — Х. : Харків юридичний.

РЯБЧЕНКО Ю. Ю.

Університет державної фіскальної служби України,
доцент кафедри цивільного права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

РОЗВИТОК ГАРАНТІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ СТОРІН ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Основна увага науковців та практичних працівників останніми роками зосереджена на питаннях розвитку способів альтернативного вирішення спорів (далі — способи АВС) без належного опрацювання взаємозв'язку їх із судовою формою захисту (винятки складають лише роботи окремих дослідників, наприклад О.С. Ткачука [1]). Слід вказати, передусім, на роботи таких дослідників, як А.В. Гайдук, В.С. Балух, А.П. Гаврилшин, В.П. Козирева, О. Козляковська, Н.А. Мазаракі, В.Ю. Полатай, Ю.Д. Притика, В.В. Резнікова, Ю.В. Розман. Водночас, ані у вказаних роботах, ані у більш ранніх роботах дослідників, таких, як Н.Д. Бондаренко-Зелінська, Н. Вознюк, У. Воробель, О. Гойко, С. Голдберг, С.В. Ківалов, М.Е. Морозов, О.М. Спектор, В. Тильчик та інших висвітлена вище проблематика не дістала належної уваги.

О.С. Ткачук у своєму монографічному дослідженні «Проблеми реалізації судової влади в цивільному судочинстві» (2016 р.) приділяє значну увагу питанням співвідношення застосування способів АВС (у тому числі медіації) та цивільного судочинства. Зокрема, вказується на три моделі медіації, що виділяються за критерієм інтегрованості медіаційних процедур у судові провадження: сепарована, флуктуаційна та інтегрована [1, с. 493-494]. Аналіз положень проекту Закону України «Про медіацію» від 17.12.2015 р. № 3665 (далі — проект Закону України «Про медіацію») свідчить про застосування флуктуаційної моделі медіації у цивільному судочинстві [2]. Підтримуючи в цілому положення

зазначеного проекту закону, слід вказати на можливість розвитку певних його положень.

Так, відповідно до п. 2.4 Прикінцевих положень, з метою забезпечення застосування медіації під час розгляду цивільної справи пропонується доповнити частину першу статті 201 пунктом 8 щодо закріплення підставою обов'язкового зупинення провадження у справі проведення медіації. Водночас, слід вказати на необхідність доповнення у цьому випадку також ст. 203 Цивільного процесуального кодексу України від 18.03.2004 р. № 1618-IV [3], що регламентує строки, на які зупиняється провадження у справі у цьому випадку.

Іншим положенням проекту Закону України «Про медіацію», що потребує конкретизації, є по суті, імперативна норма щодо оформлення медіаційної угоди як мирової (ч. 2 ст. 13). Попри очевидну подібність засад мирової та медіаційної угод, вказане положення викликає принаймні два зауваження. По-перше, щодо доцільності використання імперативного методу правового регулювання у цьому випадку, що традиційно застосовується з метою регулювання публічних відносин. По-друге, ч. 2 ст. 13 вказаного проекту залишає відкритим питання щодо можливості затвердження судом медіаційної угоди.

Відповідно до ч.ч. 5, 6 ст. 175 ЦПК України, предметом перевірки судом мирової угоди при її затвердженні можливо визначити: відповідність умов мирової угоди вимогам закону; відсутність порушень умовами мирової угоди прав третіх осіб; відповідність дій законного представника інтересам особи, яку він представляє. Порівняльний аналіз положень ст.ст. 4, 5, 11, ч. 1 ст. 13, ч. 1 ст. 16 проекту Закону України «Про медіацію» із наведеними вище положеннями ЦПК України свідчить про доцільність збереження вказаної судової перевірки щодо медіаційної угоди.

Таким чином, на сьогоднішній день можливо констатувати наступне.

1. Медіаційну угоду, з точки зору можливості затвердження її судом слід розглядати як вид мирової угоди, якій притаманні певні особливості щодо укладення, але які не мають вирішального значення щодо встановлення особливостей процесуальної форми затвердження її судом.

2. При визначенні наслідків недотримання сторонами медіаційної угоди форми її укладення слід виходити з: а) розуміння її як домовленості сторін; б) висунення ключової вимоги щодо змісту документу, яким оформлено результати медіаційної процедури, а саме щодо відповідності медіаційної угоди критеріям, визначеним у ч. 1 ст. 13 проекту Закону про медіацію, а також ч. ст. 175 ЦПК України.

3. Врегулювання питань форми укладення медіаційної угоди має здійснюватись з використанням, переважно, диспозитивного, а не імперативного методу регулювання.

Окрім наведеного, слід визначити у ЦПК України строки, на які здійснюється зупинення провадження у справі у випадку звернення сторін до проведення медіації під час судового провадження. Це пи-

тання слід врегулювати у ст. 203 ЦПК України шляхом доповнення її відповідним пунктом 6 частини 1.

Список використаної літератури:

1. Ткачук О.С. Проблеми реалізації судової влади в цивільному судочинстві: моногр. / Ткачук О.С. – Х.: Право, 2016. – 600 с.
2. Про медіацію: проект закону України від 17.12.2015 р. № 3665 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до док.: система інформаційно-правового забезпечення «Ліга-Закон» станом на 11.03.2017 р.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV: за станом на 20 верес. 2016 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 16 (07.05.2004). – Ст. 1088 (із змінами).

ГОЛОВКО К. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу

МАСОВИЙ ПОЗОВ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ: У ПОШУКАХ ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ

Розвиток ринкової економіки, ускладнення її форм та методів, поширення різного роду зловживань у вітчизняній соціально-економічній сфері [19, с. 98-100], вплив правових систем інших держав у результаті взаємного проникнення правопорядків та світової гармонізації засобів захисту порушених прав, зацікавленість держави у встановленні для постраждалих від однотипних порушень рівних можливостей отримати відповідне відшкодування, домінування політичного популізму в законодавчій діяльності породжують тенденції до зростання правових спорів, предметом яких є однорідні права та обов'язки значної кількості осіб. Подібна практика вимагає впровадження якісно нового механізму ефективного розгляду судами великої кількості справ, що характеризуються однотипністю.

При цьому саме рівень реалізації принципів обов'язкового дотримання суддями розумних строків розгляду справ та процесуальної економії вже давно стали мірлами справедливого та ефективного правосуддя в розвинутому суспільстві.

Забезпечити ефективний захист від таких порушень «традиційний» цивільний процес із його принципами індивідуалізації та визначеності осіб уже не в змозі. Неefективні в таких випадках і класичні інститути цивільного процесу: процесуальна співучасть, об'єднання справ, процесуальне представництво.